Anayasa Mahkemesi İkinci Bölüm – B. No: 2022/67377 (30.06.2026)

Karar metni resmî kaynaktan aktarılmıştır; heyet, raportör ve vekil adları derlemeye alınmamıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

(Başvuru Numarası: 2022/67377)

Karar Tarihi: 30/6/2026

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ruhsatsız yapı yapıldığı gerekçesiyle idari para cezası verilmesine karşı açılan davanın süre aşımından reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun ruhsatsız yapı yaptığı tespiti ile belediye encümeni tarafından 65.455,14 TL idari para cezası ile cezalandırılmasına ve ruhsatsız inşaatın otuz gün içinde ruhsatlandırılmaması durumunda yıkılmasına karar verilmiş ve bu karar başvurucuya 9/7/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu, belediye kayıtlarına 13/8/2021 tarihinde giren, 6/8/2021 tarihli dilekçesiyle idareye itiraz başvurusunda bulunmuştur. Bu başvuruya cevap verilmemesi üzerine başvurucunun avukatı tarafından 21/10/2021 tarihinde idareye tekrar başvurulmuştur. Bu başvurunun idare tarafından 3/11/2021 tarihli işlemle reddi sonrasında işlemin iptali talebiyle idare mahkemesinde 12/11/2021 tarihinde dava açılmıştır.

3. Afyonkarahisar İdare Mahkemesince (Mahkeme) 21/12/2021 tarihinde davanın süre aşımı nedeniyle reddine karar verilmiştir. Kararda 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun dava açma süresi ve bu sürenin hesaplanmasına ilişkin ilgili hükümlerine atıf yapılmıştır. 9/7/2021 tarihinde başvurucuya tebliğ edilen dava konusu işleme 13/8/2021 tarihinde yapılan itiraza kadar dava süresinden otuz beş gün geçtiği, 13/8/2021 tarihi ile duran dava süresinin itiraza cevap verilmemesi nedeniyle otuz gün içinde zımnen reddedilmiş sayılacağı için 13/9/2021 tarihinde tekrar işlemeye başladığı, bu tarihten itibaren kalan yirmi beş günlük dava açma süresinin son günü olan 7/10/2021 tarihine kadar davanın açılması gerekirken açılmadığı belirtilmiştir. Ayrıca zikredilen tarihe kadar dava açılmayarak 21/10/2021 tarihinde tekrar idareye yapılan müracaatın geçmiş olan dava açma süresini ihya etmeyeceği ifade edilmiştir.

4. Başvurucu, anılan karara karşı istinaf kanun yolu başvurusunda bulunmuştur. Konya Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesince 11/5/2022 tarihinde istinaf başvurusunun reddine kesin olarak karar verilmiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 26/5/2022 tarihinde öğrendikten sonra 10/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Başvurucu, idare tarafından kendisine cezanın bildirildiği yazıda karara karşı hangi merciye başvuracağının belirtildiğini ancak süresinin belirtilmediğini iddia ederek mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

7. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında başvuru formunda yer alan

iddialarını tekrar etmiştir.

8. Başvuru, adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı yönünden incelenmiştir.

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

10. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde mahkemeye erişim hakkının bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini ifade etmiştir ([2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52; [1. B.], B. No: 2016/67737, 19/11/2019, § 46). Somut olayda davanın süre aşımından reddedilerek esasının incelenmemesi nedeniyle başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalenin bulunduğu görülmektedir.

11. Anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

12. Olayda Mahkeme davayı süre aşımı nedeniyle reddederken 2577 sayılı Kanun'un 7. ve 11. maddelerine dayanarak sonuca varmıştır. Dolayısıyla başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının mevcut olduğu anlaşılmıştır.

13. Dava açmanın bir süreye bağlanmasının meşru amacının ne olduğu hususu benzer nitelikteki başvurularda Anayasa Mahkemesi tarafından müteaddit defa incelenmiştir. Anayasa Mahkemesi bu incelemelerinde idari işlem ya da eylemlere karşı açılacak davalarda süre koşulu öngörülmesinin en genel ifadesiyle Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan idari istikrarın sağlanması şeklinde meşru bir amacı olduğuna işaret etmiştir (daha ayrıntılı değerlendirme için bkz. [1. B.], B. No: 2014/5, 25/10/2017, §§ 54, 55; [2. B.], B. No: 2014/17714, 26/10/2017, §§ 48, 49; [1. B.], B. No: 2014/12354, 9/11/2017, § 52).

14. Dava açma sürelerini düzenleyen, son derece karışık ve dağınık olan bir mevzuatın aşırı şekilci (katı) yorumu mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir. Özellikle başvuru merci ve süresi gösterilmeyen işlemlerle ilgili davalarda mahkemelerin usul kurallarını yorumlarken mahkemeye erişim hakkını aşırı sınırlandıracak şekilde katı yorumdan kaçınmaları gerekir ([1. B.], B. No: 2013/8896, 23/2/2016, § 40). Bu nedenle mahkemeler usul kurallarını uygularken yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten kaçınmaları gerektiği gibi kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten de kaçınmalıdır ([1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65). Bu kapsamda mevzuatta öngörülen dava açma süresine ilişkin kuralların hukuka açıkça aykırı olarak yanlış uygulanması veya bu sürelerin hatalı hesaplanması nedeniyle kişilerin dava açma ya da kanun yollarına başvuru haklarını kullanmasına engel olunması mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir ([2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 38).

15. Bu bağlamda dava açma süresinin işlemeye başladığı an mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahale ölçülülük kapsamında büyük önem taşımaktadır ([GK], B. No: 2014/6673, 25/7/2017, § 66). Vurgulamak gerekir ki dava açma süresinin hangi tarihte başlayacağını belirleme ve mevzuatı bu yönüyle yorumlama görevi esasen mahkemelere aittir. Bireysel başvurunun ikincillik ilkesi gereği, dava açma süresinin başlatılacağı tarihin belirlenmesi noktasında Anayasa Mahkemesinin bir görevi yoktur. Anayasa Mahkemesinin bu hususta

üstleneceği rol, dava açma süresinin hangi tarihten itibaren başlatılması gerektiğiyle ilgili mahkemelerin yorumlarının mahkemeye erişim hakkına etkisini somut olayın şartları ışığında incelemektir ([1. B.], B. No: 2014/18135, 20/9/2017, § 46).

16. Anayasa Mahkemesi ([1. B.], B. No: 2020/162, 13/3/2025) kararında dava konusu işlemde gidilecek kanun yolunun gösterilmediği gerekçesiyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği şeklindeki iddiaları incelemiştir. Anayasa Mahkemesi, anılan başvuruda idari işlemde kanun yolu ve süresi belirtilmemişse de başvurucuyu yanıltacak ya da yanlış yönlendirecek şekilde herhangi bir muğlak bilgiye de yer verilmediğini belirtmiştir. 2577 sayılı Kanun'un 10. ve 11. maddelerinde idari işlemlere ilişkin hangi hâllerde dava yoluna gidilebileceğinin belirtildiği ve dava sürelerinin açıkça düzenlendiği ifade edilerek dava yoluna başvuru yöntemini düzenleyen mevzuatın açık olduğu vurgulanmıştır.

17. Bireysel başvuruya konu Mahkeme kararında 2577 sayılı Kanun'da yer alan açık, anlaşılabilir ve ulaşılabilir nitelikteki hükümler somut olaya uygulanarak sonuca ulaşıldığı görülmektedir. 2577 sayılı Kanun çerçevesinde Mahkemenin gerek uyuşmazlık konusu olguyu gerekse bu olgudan hareketle dava açma süresinin hesaplanma usulünü, sürenin başlatılacağı tarihi belirlemesiyle ilgili değerlendirmesinin öngörülemez nitelikte olmadığı, başvurucunun dava açmasını aşırı derecede zorlaştıracak ya da imkânsız kılacak nitelikte katı bir yaklaşım içermediği sonucuna varılmıştır.

18. Bunun yanı sıra söz konusu uyuşmazlıkta öngörülen kanuni süreler içinde başvuruda bulunabilme imkânına sahip olan başvurucunun söz konusu kurallara uygun hareket etmesine engel olacak herhangi bir durum ileri sürmediği görülmüştür. Tüm bu açıklamalar ışığında Mahkemenin davanın süre aşımı yönünden reddine dair kararındaki değerlendirmesinin mahkemeye erişim hakkına yönelik katı bir yorum olmadığı ve bu yorumun başvurucunun mahkemeye erişim hakkını aşırı derecede güçleştirmediği sonucuna ulaşılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 30/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.